

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ, ПРАВА ТА ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ УЧЕНЬ**

**КАФЕДРА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ, ПРАВА ТА
ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ УЧЕНЬ ЮРИДИЧНОГО
ФАКУЛЬТЕТУ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬ-
НОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА:
242 РОКИ НАУКОВОЇ, ОСВІТНЬОЇ
ТА ДЕРЖАВОТВОРЧОЇ ТРАДИЦІЇ**

***присвячена 90-річчю від Дня народження
професора Бориса Йосиповича Тищика***

**Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**29 вересня 2026 р.
м. Львів**

Львів – 2026

УДК 340(477.83-25)(092)(Тищик Б. Й.)(063))

В 42

*Рекомендовано до друку Вченою радою юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
Протокол № 8 від 28 серпня 2026 р.*

Матеріали друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст публікацій, точність наведених фактів, інших відомостей покладено на авторів. Наведені авторами думки і висновки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії.

В 42

Кафедра історії держави, права та політико-правових учень юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка: 242 роки наукової, освітньої та державотворчої традиції (присвячена 90-річчю від Дня народження професора Бориса Йосиповича Тищика) : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 29 вересня 2026 р.) / І. Й. Бойко (голова редколегії), Ю. В. Олійник (відп. секр.). – Львів, 2026. – 342 с.

У збірнику представлено тези доповідей на Всеукраїнської науково-практичній конференції **«Кафедра історії держави, права та політико-правових учень юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка: 242 роки наукової, освітньої та державотворчої традиції (присвячена 90-річчю від Дня народження професора Бориса Йосиповича Тищика)».**

Для науковців, аспірантів, студентів, усіх тих, хто цікавиться історією політико-правових вчень, держави та права.

УДК 340(477.83-25)(092)(Тищик Б. Й.)(063))

© Автори публікацій, Кафедра історії держави, права та політико-правових учень ЛНУ ім. І. Франка, Юридичний факультет ЛНУ ім. І. Франка, ЛНУ ім. І. Франка, 2026

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО (<i>Ігор Бойко</i>).....	9
---	---

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 1: ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ПРОФЕСОРА БОРИСА ЙОСИПОВИЧА ТИЩИКА

Ігор Бойко

ПРОФЕСОР БОРИС ЙОСИПОВИЧ ТИЩИК: ОСНОВНІ ЕТАПИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЙОГО ВНЕСОК У РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ІСТОРИКО-ПРАВОВОЇ НАУКИ.....	16
---	----

Ігор Усенко

НАУКОВИЙ СТИЛЬ ПРОФЕСОРА БОРИСА ТИЩИКА: СТАЛІСТЬ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ МАНЕРИ.....	26
---	----

Олексій Сухий

ПРОФЕСОР БОРИС ТИЩИК – ДОСЛІДНИК ІСТОРІЇ ЗАХІДНО- УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ.....	32
---	----

Олена Ригіна

ПРОБЛЕМАТИКА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ У НАУКОВОМУ ДОРОБКУ ЗАСЛУЖЕНОГО ПРОФЕСОРА БОРИСА ЙОСИПОВИЧА ТИЩИКА.....	39
--	----

Віталій Семків

БОРИС ТИЩИК – ОЧІЛЬНИК ЛЬВІВСЬКОЇ ІСТОРИКО-ПРАВОВОЇ ШКОЛИ.....	45
---	----

Ганна Федущак-Паславська

ЦІННІСНІ АСПЕКТИ ПРАВА У ВИКЛАДАХ ПРОФЕСОРА БОРИСА ТИЩИКА.....	52
---	----

Ліліана Шевчук

НАУКОВА СПАДЩИНА ПРОФЕСОРА Б. Й. ТИЩИКА: ПРАВКУЛЬТУРНА ЦІННІСТЬ ТА ДЕРЖАВОТВОРЧА МІСІЯ.....	57
--	----

Наталя Єфремова

СЛОВО ПРО ВЧИТЕЛЯ.....	64
------------------------	----

Ольга Липитчук

ПРОФЕСОР БОРИС ЙОСИПОВИЧ ТИЩИК І ЙОГО НАУКОВІ ЗВ'ЯЗКИ З ПОЛЬЩЕЮ.....	69
---	----

Юрій Олійник

ВНЕСОК ПРОФЕСОРА ТИЩИКА БОРИСА ЙОСИПОВИЧА У ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ ІДЕЙ СТАРОДАВНЬОГО РИМУ НА ПРИКЛАДІ ПРАЦІ «ОСНОВИ РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА: НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК» (ОРАЧ Є.М., ТИЩИК Б.Й., 2000).....74

Олег Штунда

ДО ЮВІЛЕЮ ПРОФЕСОРА Б. Й. ТИЩИКА: НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ВНЕСОК У РОЗБУДОВУ ЛЬВІВСЬКОЇ ІСТОРИКО-ПРАВНИЧНОЇ ШКОЛИ.....82

Олександра Бурдіна

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ РОЗВИТОК АВСТРІЇ ТА АВСТРО-УГОРЩИНИ У НАУКОВИХ ПРАЦЯХ ПРОФЕСОРА Б. Й. ТИЩИКА.....86

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 2:

**ІСТОРИКО-ПРАВОВА НАУКА ТА ОСВІТА: ВИТОКИ,
ЗАКОНОМІРНОСТІ, ОСОБЛИВОСТІ Й ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ,
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ТА РОЛЬ У ФОРМУВАННІ
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ
СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ**

Володимир Коссак

ПРАВОВА ПРИРОДА ІПОТЕКИ: РИМСЬКЕ ПРАВО ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ.....96

Євген Зозуля

НАЦІОНАЛЬНА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ.....100

Сергій Бостан

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ.....106

Вікторія Пальченкова

ІСТОРИЧНИЙ ФРЕЙМІНГ У ПОЛІТИЦІ ПАМ'ЯТІ: ВІД КОНСТРУЮВАННЯ ІСТОРИЧНОГО НАРАТИВУ ДО ЙОГО ПРАВОВОЇ ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЇ.....112

Галина Терела

МЕТОДОЛОГІЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ІСТОРИКО-ПРАВОВОЇ НАУКИ
КРИЗЬ ПРИЗМУ ЛЬВІВСЬКОЇ ІСТОРИКО-ПРАВОВОЇ ШКОЛИ.....118

Мар'ян Бедрій

СУСПІЛЬНИЙ ВИМІР ПРАВА СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ 124

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 3:

**ЛЬВІВСЬКА ІСТОРИКО-ПРАВОВА ДОСЛІДНИЦЬКА ШКОЛА, ЇЇ
ХАРАКТЕРНІ РИСИ ТА НАЙВИДАТНІШІ ПРЕДСТАВНИКИ**

Олександр Гавриленко

РАФАЛ ЛЕМКІН ПРО ГОЛОДОМОР: ГЕНОЦИД У СВІТЛІ
МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....128

Микола Кобилецький

ЛЕОПОЛЬД КАРЛ ГЕТЦ – ПОЧЕСНИЙ ПРОФЕСОР КИЇВСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ 137

Володимир Кахнич, Назар Мельник

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО
ПРАВА МИКОЛОЮ ЧУБАТИМ В УКРАЇНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ У
ЛЬВОВІ.....146

Марко Мандрусяк

ДЕРЖАВА У КОНЦЕПЦІЇ ВОЛОДИМИРА СТАРОСОЛЬСЬКОГО.....152

Владислав Петришин

НАУКОВИЙ ГУРТOK З ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ОЗНАКА ТЯГЛОСТІ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ТРАДИЦІЇ.....162

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 4:

**ВИТОКИ, СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ
ДЕРЖАВНОСТІ ТА ПРАВА**

Євген Харитонов, Олена Харитонова

ТРАДИЦІЯ РЕГУЛЮВАННЯ ВОЛОДІННЯ В УКРАЇНІ ТА ПРОБЛЕМИ
ЗАХИСТУ ФАКТИЧНОГО ВОЛОДІННЯ.....169

Іван Панкевич, Віталій Семків

ШЛЯХЕТСЬКА ДЕМОКРАТІЯ ТА РОЗВИТОК ТРАДИЦІЇ ВИБОРНОСТІ
ВЛАДИ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.....175

Анатолій Козаченко

ФОРМУВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ТРАДИЦІЇ ОБМЕЖЕННЯ
ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЗА ДОБИ УКРАЇНИ-ГЕТЬМАНЩИНИ ДРУГОЇ
ПОЛОВИНИ XVII СТОЛІТТЯ.....182

Степан Василюшин

ПРАВО НА ОСВІТУ УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО
ВОЄВОДСТВА У НОРМАТИВНО-ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ ДРУГОЇ РЕЧІ
ПОСПОЛИТОЇ (1919–1939).....187

Владислав Гончарук

ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ПРОЦЕСІ
УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ.....192

Тетяна Курило, Анна Мицак

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ І
ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.....196

Іван Ковальчук

СУДОВА РЕФОРМА В АВСТРІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ
XIX ст.: ПЕРЕДУМОВИ, ЗМІСТ І ОЦІНКА.....200

Андрій Габрелян

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОСТИТУЦІЇ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ
У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРІЙСЬКОЇ (АВСТРО-УГОРСЬКОЇ)
ІМПЕРІЙ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....211

Юрій Короїд

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....217

Еллі Радченко

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ СУДДІВ У РАДЯНСЬКИЙ ПЕРІОД: МІЖ
НОРМАТИВНИМИ ГАРАНТІЯМИ ТА ПАРТІЙНО-ПОЛІТИЧНИМ
КОНТРОЛЕМ.....223

Марія Бикова

ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕТАП
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ.....231

Крістіна Барило

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ І
ПРАВОВОЇ ТРАДИЦІЇ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....236

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 5: ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Василь Россіхін, Галина Россіхіна

ПОДАТКОВА ЗАКОННІСТЬ І ФІНАНСОВІ ПОВНОВАЖЕННЯ В
УКРАЇНСЬКИХ КОНСТИТУЦІЙНИХ АКТАХ 1918 РОКУ:
ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ.....242

Андрій Кольбенко

ДІЯЛЬНІСТЬ УРЯДУ ЗУНР У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ.....247

Богдан Гутів

ЄВГЕН ПЕТРУШЕВИЧ ЯК УПОВНОВАСТНЕНИЙ ДИКТАТОР ЗУНР:
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ....251

Ірина Новосядло

СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРАВОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ЖІНОЧОГО РУХУ В
ГАЛИЧИНІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ ст.....259

Ангеліна Скаблюк

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ НА ПОЧАТКУ ХХ ст..266

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 6: СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРИКО-ПРАВОВОЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Євген Попович, Ірина Попович

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ СУДОВОГО ЕКСПЕРТА І МЕЖІ ПОВНОВАЖЕНЬ
СТОРОНИ ОБВИНУВАЧЕННЯ: ІСТОРИКО ПРАВОВИЙ ТА
ПОРІВНЯЛЬНИЙ ВИМІРИ.....272

Микола Самбор

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ НА ПОГЛЯДИ ПРО ПРАВО ТА ПРАВО НА
СВОБОДУ МИРНИХ ЗІБРАНЬ.....277

Михайло Акімов

ЕВОЛЮЦІЯ РОЛІ ІНТЕРПОЛУ У ПРОТИДІЇ ВОЄННИМ ЗЛОЧИНАМ ТА
ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ.....283

Ірина Похиленко

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПАНТЕОН У СИСТЕМІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ
КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМА СПІВВІДНОШЕННЯ
ЗАГАЛЬНОГО ТА СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....287

Богдан Козьмук

ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА РОЛЬ У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ.....293

Максим Стригун

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЗАСАДИ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ».....307

Євгенія Кузнєцова

ДО ПИТАННЯ ПРО РЕАЛІЗАЦІЮ ПРАВОВИХ ГАРАНТІЙ ЗАХИСТУ ВОЛОНТЕРІВ В УКРАЇНІ.....320

Поліна Чаленко

ІСТОРИКО-ПРАВОВА ЕВОЛЮЦІЯ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ВІД ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ТРАДИЦІЙ ДО СУЧАСНОСТІ.....326

Вікторія Хоменко

СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРИКО-ПРАВОВОЇ НАУКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....333

Редколегія випуску.....339

СЛОВО ПРО ВЧИТЕЛЯ

Наталя Єфремова

*кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри
історії держави і права Національного університету
«Одеська юридична академія»
e-mail: history@onua.edu.ua
(м. Одеса)*

Моє перше знайомство з Борисом Йосиповичем Тищиком відбулося заочно у далекому 1996 році. Як аспірантка кафедри теорії та історії держави і права Одеського університету імені Іллі Мечникова, я разом з колегами складала робочу програму з Історії держави і права України. Без комп'ютера, Інтернету й інших благ цивілізації це було складним завданням. На допомогу прийшов завідувач кафедри – професор Олексій Васильович Сурілов. Він приніс підручник з Історії держави і права України, укладений В. С. Кульчицьким, М. І. Настюком та Б. Й. Тищиком, і сказав: «Наталю, тримай. Тут є цікаві матеріали без казок». Цей подарунок став для мене не лише помічником, а й прологом до знайомства з науковими поглядами львівських учених.

Через три роки я отримала можливість стажуватись у Львівському національному університеті імені Івана Франка та особисто познайомитися з професором Б. Й. Тищиком. Знайомство з ним я пам'ятаю досить добре. Це було у грудні 1999 року. Ще об'єднана тоді кафедра теорії та історії держави і права працювала за своїм розпорядком, консультуючи студентів і викладачів. На моє питання, як побачити завідувача кафедри, мене провели до бокового приміщення. Прямо напроти дверей стояв стіл професора Володимира Семеновича Кульчицького, який запитав: «Ви з яким питанням?». Я представилась і пояснила, що приїхала з Одеси на стажування, збирати матеріали з історії конституційного права ЗУНР. У кабінеті стало тихо, і чоловік поруч здивовано перепитав: «Ви з університету Іллі Мечникова?». Володимир Семенович розсміявся і пожартував: «Ось бачиш Борисе, тепер на консультації щодо ЗУНР до тебе з самої Одеси їдуть!».

Тоді я ще не знала про проблеми, які пережив Борис Йосипович, працюючи в радянські часи над матеріалами з історії Західноукраїнської Народної Республіки. На мене дивилися здивовані очі чоловіка з аристократичною поставою, який нагадував німецького аристократа. Він привітливо запитав: «Вип'єте з нами кави? Сьогодні так зимно».

На час мого приїзду до Львова я особисто не знала там нікого. Доля підготувала мені цілу купу випробувань самого різного кшталту, але Господь послав людину, яка стала моїм Вчителем, і друзів, без яких я не уявляю свого життя.

Від часу мого першого приїзду до Львова минуло більше 25 років, але я досі пам'ятаю ту людяність, з якою Борис Йосипович поставився до чужої аспірантки, надавши мені не тільки наукову підтримку, а й можливість збагатитись освітньою культурою старовинного університету.

Окремо хочу поділитися своїми спогадами з лекційних занять професора. Під час моїх стажувань у Львові він завжди читав на великих потоках. Рівень його майстерності був просто фантастичним. Особливо приваблювало те, що в лекціях він часто наводив рідкісні факти і завжди закликав студентів аналізувати наведені факти. Професор не вимагав записувати лекційні матеріали, він пропонував студентам робити власний аналіз наведеного! Сьогодні це вважають нормою, але в 90-х роках, за старих принципів підготовки фахівців, такий прийом був не просто новаторським, а справжнім викликом. Отже, настанова, нібито «У науці може існувати лише одна точка зору», винищувалась ним нещадно!

Багато власного часу Борис Йосипович присвятив процесу корегування моїх наукових праць з історії права ЗУНР. На відміну від багатьох інших, професор ніколи не критикував поданий матеріал. Разом з Володимиром Семеновичем він часто казав: «Доведи це документально», або «А хто це сказав?». Отже, роботу з архівними матеріалами він завжди висував на перший план. З часом його вислів «Дайте документи студенту, він теж вміє читати» став для мене концептуальним орієнтиром при розробленні навчальної та навчально-методичної літератури з Історії держави і права України.

Ідеї людиноцентризму, толерантності, плюралізму та відповідальності кожного за долю своєї Батьківщини професор позиціював як в освітньому процесі, так і в повсякденному житті. Він прищеплював європейські цінності своїм учням ще задовго, ніж про них стало модно говорити. Його любов до України звучить у кожній його науковій праці, лекції, на практичному занятті, де незалежність України подається як найвища цінність її народу.

Від початку 2000-х науково-педагогічна співпраця між нашими кафедрами ставала все більш активною. За підтримки Бориса Йосиповича Тищика та Петра Мойсейовича Рабіновича було реалізовано мій науковий проєкт і проведено декілька наукових конференцій для правників-початківців на тему «Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави», присвячених пам'яті видатних учених-юристів П. О. Недбайла, О. В. Сурілова, В. В. Копейчикова. Ці зустрічі допомогли залучити талановиту молодь до співпраці з науковцями різних шкіл права, сприяли популяризації їх наукових досягнень.

Борис Йосипович неодноразово зазначав, що зв'язок між різними поколіннями вчених є важливим чинником подальшого розвитку історико-правової школи. Він приділяв багато часу популяризації наукових досягнень вчених Львівського університету, особливо тих, чиї наукові праці навмисно замовчувались у радянські часи. Його здобутки в цьому напрямку надихнули і мене здійснити низку досліджень з історії Одеської школи права.

З легкої руки професора між нашими кафедрами було налагоджено постійний книгообмін науковою літературою, завдяки чому студенти Національного університету «Одеська юридична академія» активно користуються працями львівських учених для підготовки до занять та наукових заходів з історії держави і права.

Як справжній європейський професор, Борис Йосипович приділяв значну увагу міжнародним зв'язкам між ученими його кафедри і науковцями інших країн. Він студіював у Польщі, проводив міжнародні наукові заходи та видавав наукові праці за межами України. Завдяки його старанням я

отримала можливість долучитися до співпраці з Люблінським католицьким університетом імені Яна Павла ІІ, де професор працював як сумісник досить тривалий час. Вчені кафедри де працював Борис Йосипович донині згадують його як справжнього патріота України, видатного науковця і педагога, якого любили й поважали колеги і студенти.

Моя розповідь про ювіляра була б неповною, якби я не сказала про захоплення Бориса Йосиповича спортом і рибалкою. Разом з колегами й друзями він часто рибалив на озерах, про що потім любив розповідати захоплено і з подробицями, плануючи наступну поїздку.

Відвідував він і Одесу, де його запам'ятали як людину розумну і веселу. До речі, він не мав потреби розповідати анекдоти, бо його спогади про власне життя та історію юридичної освіти були значно цікавішими. Для мене особисто вражаючими й цінними були його спогади про життя в окупованому Львові у ІІ Світову війну – це були спогади очевидця про пережите ним жакіття. Для мене як для історика держави і права це стало безцінним і повчальним одночасно.

Професор Борис Йосипович Тищик є одним із найавторитетніших вітчизняних учених у галузі історії держави і права України та зарубіжних країн, але його внесок не обмежується академічною наукою – він також має великі організаторські та педагогічні здібності.

Повністю погоджуюся з тими, хто відзначає шляхетну гречність Бориса Йосиповича, до якої я би ще додала його демократизм і небайдужість до проблем інших людей. Про його душевні якості можна говорити багато, але я хочу сказати, що з початком військових дій в Україні у 2022 р. він одним із перших зателефонував мені і запропонував переїхати з родиною до Львова, пообіцяв допомогти з житлом і працевлаштуванням. Цей вчинок не потребує коментарів і свідчить про сердечність небайдужої людини.

Для мене особисто Борис Йосипович став не лише вчителем, а й яскравим прикладом життєвої стійкості. Викладання історії держави і права для нього ніколи не було простою констатацією фактів з хронологічною послідовністю дат – професор завжди прагнув оживити її в уявленнях своїх учнів і

студентів. Він навчає нас любити Україну понад усе і не забувати про свої обов'язки. Можливо, саме тому його настанови «Вертати те, що позичив; виконувати те, що пообіцяв; берегти друзів» для мене стали справжньою життєвою заповіддю.

Легенда університету; людина, кар'єрний шлях якої пройшов від лаборанта до завідувача кафедри; хранитель традицій факультету та історії Львівського національного університету імені Івана Франка; видатний науковець, педагог і люблячий батько – він виховав не одне покоління юристів, вчених та державних службовців, які сьогодні низько вклоняються йому за знання і тепло його душі.

Вельмишановний Борисе Йосиповичу! Вітаю Вас з Ювілеєм! Бажаю Вам доброго здоров'я, всіляких життєвих гараздів і мирного неба над незалежною Україною! Я вдячна Вам за науку і підтримку. Многая і благая Вам літа!